

Народні майстрині із Закарпаття навчали писанкарству українських дітей у Пряшеві

31 березня 2015 року у приміщенні Центру української культури у Пряшеві до Великодніх свят для дітей українців Словаччини проведено майстер-клас із писанкарства, ініціатором та організатором якого виступив Обласний організаційно-методичний центр культури в Ужгороді.

Його учасниками були учні Об'єднаної школи та гімназії імені Тараса Шевченка з українською мовою навчання в Пряшеві. Навчання мистецтву прикрашання Великодньої

писанки як символу та оберегу проводилось у групах під керівництвом досвідчених та молодих народних майстринь

із Закарпаття – заслуженого майстра народної творчості України Наталії Стегури, Марії Купарь, Ольги Дурди, Юлії Шкріби та Терезії Варги.

Великодні яйця прикрашали традиційною технікою розпису (воскування), мальованки (петриківський розпис), а також сучасними методами оздоблення (аплікація бісером – пацюнками та нитками).

Під час майстер-класу учні ознайомилися з традиційними орнаментами написання писанок, виготовили власні роботи, самостійно підбираючи кольори. Для відтворення було представлено зразки, створені як за народною традицією, так і авторські.

Культурно-мистецька акція відбулася за сприяння Центральної ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки, мала естетичне і пізнавальне значення, сприяла розвитку інтересів і здібностей дітей, збереженню, популяризації народних звичаїв та мистецтва українського народу.

Зі вступним словом виступили заступник голови Центральної ради Союзу русинів-українців Словацької Республіки Павло Богдан та директор Обласного організаційно-методичного центру культури Ганна Дрогальчук.

Віталій РАЦ,
Ужгород.

▲ Учня української школи цікаво було вникати в таємний світ виготовлення писанок.

Русини – українці Словаччини: спроба діалогу

Адміністрація уповноваженого Уряду СР у справах національних меншин 25 березня 2015 року у Банській Бистриці провела спільну робочу зустріч представників русинської та української національної меншини.

Делегацію від української національної меншини очолював заступник голови ЦР СРУСР Павло Богдан. В її склад входили заступник голови ЦР СРУСР Віктор Бандурчин та член Президії ЦР СРУСР Іван Лаба. За русинську національну меншину взяли участь голова Русинської оброди в Словаччині Мілан Мнягончак, Ян Ліпінський, Андрій Ліґа та Мілан Ян Піліп.

Нижче друкуємо словацькомовне комюніке, яке було прийняте на спільному засіданні.

Редакція

V Banskej Bystrici spoločne rokovali zástupcovia rusínskej a ukrajinskej národnostnej menšiny

Zástupcovia rusínskej a ukrajinskej národnostnej menšiny 25.3.2015 v Banskej Bystrici diskutovali o otvorených otázkach a vzájomných vzťahoch oboch národnostných menšín. Ich zástupcovia sa stretli na pracovnom rokovaní za prítomnosti splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny Márie Jedličkovej a riaditeľky Kancelárie Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny Aleny Kotvanovej.

Výsledkom rokovania o spoločných témach týchto dvoch menšín bola formulácia spoločných záverov. Prítomní zástupcovia oboch národnostných menšín sa zhodli na potrebe:

- prijať zákon o národnostných menšinách,
- zastaviť asimiláciu príslušníkov národnostných menšín,
- vyvíjať úsilie s cieľom zachovania cyrilometodských cirkevných tradícií,
- venovať úsilie v prospech regionálneho rozvoja v oblastiach osídlených príslušníkmi oboch národnostných menšín,
- vyvíjať spoločné úsilie o zachovanie požívania cyriliky v oblasti výchovy a vzdelávania,
- pokračovať vo vzájomnej komunikácii o nastolených témach.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny považuje dnešné stretnutie za prínosné najmä v zintenzívnení dialógu medzi národnostnými menšinami, pretože práve takéto stretnutia napomáhajú vzájomnému porozumeniu a spolupráci jednotlivých národnostných menšín.

<http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/v-banskej-bystrici-dnes-spolocne-rokovali-zastupcovia-rusinskej-a-ukrajinskej-narodnostnej-mensiny/>

▲ Народні майстрині із Закарпаття та працівники культури області в дружньому колі з представниками СРУСР в Центрі української культури в Пряшеві.

Відвідайте виставки в Музеї української культури у Свиднику

Словацький національний музей – Музей української культури у Свиднику у свідомість широкої громадськості вписався цінними виставками, які проводить регулярно у своїх виставочних приміщеннях.

Так, наприклад, від грудня 2014 р. до кінця березня 2015 р. тут проходила виставка «Перша світова війна. – Бої у Карпатах 1914-1915 рр.»

У березні 2015 р. тут було відкрито виставку «Писанки 2015». Як говорить сама назва, на виставці представлені Великодні писанки як один з різновидів традиційної народної творчості. Виставка потриває до кінця травня 2015 р.

Від червня до серпня 2015 р. в Музеї української культури відбудеться виставка гобеленів Анни Боршовської – Немцової.

«З кросна до Кросна» – це традиційна музейна виставка. 8 Міжнародне бієнале художньої лляної тканини

пройде в музеї від вересня до жовтня 2015 р.

Місце проведення: Виставковий зал СНМ – МУК в Свиднику.

Від листопада 2015 р. до січня 2016 р. в музеї відбудеться виставка народної творчості. Назва: «Народна демонологія».

-мі-

Мікулаш Дзурінда став радником

Колишній прем'єр-міністр Словаччини Мікулаш Дзурінда погодився стати радником президента України Петра Порошенка. Про це повідомляє словацьке видання Denník N.

Діапазон роботи буде досить широкий, але особливу увагу буде приділено реформам.

Дзурінда нагадав про здійснені Словаччиною на початку 2000-х років реформи, коли він був змушений замінити занепаді галузі новими, щоб люди могли отримати роботу.

«Україна теж стикається з цією складною проблемою зараз», – сказав Дзурінда.

Як повідомлялося, колишній прем'єр Литви Андрюс Кубілюс також прийняв пропозицію голови Дорадчої міжнародної ради реформ Михаїла Саакашвілі.

За словами Кубілюса, серед тих, кому запропонували стати радниками Порошенка – колишній прем'єр і глава МЗС Швеції Карл Більдт, голова комітету Європейського парламенту із закордонних справ Елмар Брок, євродепутат Яцек Саріуш-Вольський, экс-прем'єр Словаччини Мікулаш Дзурінда, а також відомий шведський економіст Андерс Аслунд, який був радником з питань економіки у колишнього президента України Леоніда Кучми і прем'єра Латвії Валдіса Домбровскіса.

Українські діти з Луганщини відпочивали у Словаччині

За сприяння Посольства України в Словацькій Республіці та на підставі запрошення Голови Національної Ради СР Петра Пеллегріні в Словаччині був реалізований проект щодо відпочинку дітей із зони проведення антитерористичної опе-

ребування дітей в Словаччині включала екскурсію до одного з найкращих замків Словаччини «Червоний Камень»; відвідання Братиславського зоопарку; екскурсію до Національної Ради СР з метою зустрічі з головою Словацького Парламенту Петром

Пеллегріні та депутатами НР СР – членами Міжпарламентської групи дружби з Україною; екскурсію до Братиславського граду; відвідання концерту відомого словацького фольклорного колективу «Слюк» в Центрі традиційної народної культури в м. Братислава; екскурсію до Відня; відвідання аквапарку «Татраландія» в м. Ліптовський Микулаш.

Значне сприяння у реалізації цього проекту надали Почесний консул України в Словаччині Станіслав Обіцький та голова Українсько-словацької ініціативи Людмила Вербицька.

Вищезазначений проект щодо відпочинку дітей із зони проведення АТО Луганської області реалізувався в рамках надання Україні гуманітарної допомоги з боку Словаччини.

▲ Під час зустрічі з головою Національної Ради СР Петром Пеллегріні.

рації (АТО) Луганської області в санаторію Канцелярії Національної Ради Словацької Республіки «Častá – Papiernička» біля м. Братислава.

З 22 березня по 3 квітня 2015 року в Словаччині перебували на відпочинку 87 дітей.

Під час перебування у санаторію дітям було забезпечено трьохразове харчування, можливість використання відповідної інфраструктури санаторію, зокрема, басейнів, спортивних майданчиків, боулінгу, більярду, майданчиків для футболу, міні-гольфу тощо. Програма пе-

▲ Фото на згадку про перебування українських дітей в Національній Раді Словацької Республіки.

Словацькою мовою вийшли вірші Марусі Няхай

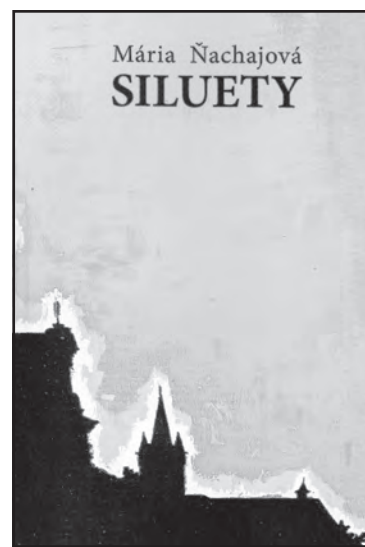
27. 3.2015 р. у Державній науковій бібліотеці в Пряшеві відбулась презентація збірки поезії Марусі Няхай *Siluety* (A-print, s.r.o. Prešov, 2015, ISBN 978-80-89721-02-3). Йдеться про добірку поезії з чотирьох збірок Марусі Няхай «Білі руки беріз» (1974), «Чекаю тебе» (1981), «Моє ательє» (1986) та «За старою брамою. Силуети» (2011) у перекладі на словацьку мову. Тим самим нова поетична збірка стала, так би мовити, підсумковою.

Зачитані студентами поетичні твори Марусі Няхай у перекладі на словацьку мову пересвідчили присутніх, що вони немовби були

первісно написані по-словацьки. Отже, перекладачка Валерія Юричко майстерно справилась із своїм нелегким завданням перекласти поезію на словацьку мову і донести її до словацькомовного читача.

Валерія Юричко поділилася з присутніми труднощами у роботі над перекладом. Насамперед необхідно було «зрозуміти душу поезії і лише після консультацій з авторкою почала дивитись на багато її творів іншими очима».

Автор післямови, літературний критик Ярослав Джоґаник на презентації сказав, що гарна метафора «Білі руки беріз» створює у нього

асоціацію феєричності «Лісової пісні» Лесі Українки, поетичні паралелі бачить також у Василя Симоненка чи Маші Галямової. На його думку, «Поезія Марусі Няхай – це поезія інтелектуальної, чистої, моральної і гуманної людини».

Маруся Няхай розповіла про звивисті етапи у своїй творчості – від мрійливої першої збірки до останньої, яка набула якісно інших вимірів, зумовлених тими імпульсами, які приносив світ дозрівання зі своїми незвіданими складнощами і перипетіями.

Тож, щасливої дороги новій поетичній збірці до читача!

-мі-

▲ Під час презентації. На фото (зліва): Маруся Няхай, Ярослав Джоґаник, Валерія Юричко.

Візітуйтеся, небайдужі! Глоса

Спостерігаю, що за останні роки характерним явищем на ниві нашої культури стала «мода» видавати книжки про себе, CD із своїми піснями чи інструментальними інтерпретаціями. Мовляв, щоб діти, внуки, правнуки пам'ятали, хто були їхні предки. Після прочитання чи прослухання декотрих з них (честь виняткам), появляється думка, чи не ліпше було б призупинитися і подумати, чи не було б краще тим майбутнім поколінням, особливо, коли між ними буде досвідчений спеціаліст, схвати цю пам'ятку чим глибше на полицю.

Чи ще не прийшов час віддати належне розуму, здібностям і вартостям?

Адже ж ми маємо і якісніші твори, якими можемо похвалитися. Наприклад, ми, може, трішечки призабули, що у 1996 році прилетіла до нас перша ластівка. І неабияк! Світ узріла наша перша опера – глибоко національний жанр мистецтва – «Князь Лаборець». Створив її мій учитель, талановитий композитор, вже покійний Володимир Любимов на лібрето не менш талановитого Юрія Бачі. Постановка цього твору в Закарпатському обласному музично-драматичному театрі в Ужгороді була справжньою подією. На жаль, опера ніколи не прозвучала там, де вона зродилася – на Пряшівщині.

Аби хоч частково винагородити це, Союз русинів-українців СР цього року подав проект на видання декотрих арій опери у книжній подобі. І уявіть собі: у членів комісії, що схвалює проекти, не заважив навіть той факт, що це взагалі наша перша опера! Які ж інші аргументи їм ще треба? Надію всеяє хоч би те, що СРУСР вже вів перші неофіційні переговори з керівництвом Закарпатського обласного музично-драматичного театру ім. братів Шерегіїв в Ужгороді, чи не можна було б поставити хоча б концертну подобу опери і виступити з нею і на Пряшівщині. Правда, багато чого залежить (знов) від грошей. Може, обізвуться небайдужі до наших культурних надбань?!

Божена ГАНАТ

«Азбукові іменини»

За фінансової підтримки Літературного фонду днями у видавництві Aurelius, s.r.o. вийшла з друку поетична збірка для дітей «Азбукові іменини» (ISBN 978-80-97-1923-5-8) Рудольфа Дем'яна (нар. 2 січня 1952 р.). Автор збірки громадськості відомий як вчитель, довгорічний директор Основної школи-інтернату з українською мовою навчання в Гуменному.

Збірка містить поезії для дітей молодшого шкільного віку. Автор промовляє до дітей легкою і зрозумілою мовою, мовою, близькою світу наймолодших читачів, які вже вміють прочитати перші речення азбукою. В поезії Рудольфа Дем'яна мова йде про дітей і близьких до них людей – Андрійка, Анну, Богдана, Божену, Василя, Валентину, Галину, отже осіб від А до Я за порядком букв в азбуці. Автор радо ділиться своєю любов'ю з дітьми. Він намагається вже змалку прищепити любов до найближчих дитині людей, веде їх дорогою добра, чесності, слухняності і поваги до дорослих. Збірка ілюстрована дитячими малюнками.

Рудольф Дем'ян часто друкувався на сторінках української преси Словаччини, його твори вміщені у колективних збірках «Молоде вино» (1982) та «Проліски» (1991). Пише радіоп'єси та інші твори для радіо. Одержав премію Літературного

фонду за радіоп'єсу «Вітер в кишені» (1999). Відомі його оповідання для дітей «Пригоди песика Лесика». Співпрацює з музикантом і співаком Миколою Петрашовським. Досі Рудольф Дем'ян видав поетичні збірки «Відлуння старої дзвінниці» (2000), «Запросини» (2003), «Відтинки будня» (2008). З-під його пера вийшла також збірка оповідань «Два горішки з-під Вобічки» (2006).

-мі-

ПОПЕРЕДНІЙ ПЕРЕЛІК ЗАПЛАНОВАНИХ ФЕСТИВАЛІВ ЛЕМКІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

З календаря Світової федерації українських лемківських об'єднань

- Травень 2015 – фестиваль лемківської культури в с. Лютенські Будища Полтавської обл., Україна
- 19-21 червня – Свято культури русинів-українців Словаччини, Свидник
- 27-28 червня – Лемківська Ватра на Оселі Елленвіл – США
- 17-19 липня – «Лемківська Ватра», с.Ждиня, Польща
- 25-26 липня – фестиваль «Од Русаль до Яна», с.Зиндранова, Польща
- 1-2 серпня – Всеукраїнський фестиваль лемківської культури «Дзвони Лемківщини», м. Монастириськ
- 1-3 серпня – Лемківська Ватра в Канаді
- 22-23 серпня – Львівський обласний фестиваль «Гомін Лемківщини-2015», с.Зимна Вода, Львівщина
- 1-ша неділя вересня – Лемківська Ватра в с.Нагірне Самбірського району, Львівська область

-мі-

Я ВИРІС В КАРПАТАХ

Під такою назвою вийшла нещодавно тоненька, але зате наповнена великими почуттями любові до Карпат книжечка Сергія Макари «Я виріс в Карпатах» (Поніки, 2014, 54 с. ISBN 978-80-89752-03-40). Ми вже від самого початку його поетичної творчості спостерігали, що Карпати для нього – це не якийсь абстрактний рідний край, але край, в якому пив материнське молоко, почув коліскові пісні мами і відчув її теплі руки, сказав перше слово – мама, що там відбулися перші його дотики з кішкою, собачкою, травою, кроки в школу, прочитав перші рядки в книжках і сам написав перші поетичні рядки, це край, де пройшли його веселі і романтичні дитячі та юнацькі роки і з Карпатами не розлучався ніколи, де б він не побував у світі.

Те, що він не зміг виявити в поетичних творах про своє відношення до рідних Карпат, про свою любов до них і що для нього вони означають, спробував на цей раз сказати у прозі. У своїх оповіданнях-спогадах («Я виріс в Карпатах», «Живе у серці і в уяві») – своєрідній сповіді – веде читача від першого слова мами до дорослого віку. Про все це розповів з такою любов'ю, що нам важко це описати, бо він поет, його романтична душа така чутлива, своєрідна, вона бачить, сприймає, відчуває, переживає інакше, ніж ми. Він щасливий, що виріс саме в Карпатах, що вони та його батьки, брати, сестри, друзі надихали його

на творчість; він ще й сьогодні чує пісні, шум карпатських лісів, бачить та захоплюється красою панорами Карпат, відчуває смак карпатських грибів. Розповідає, як романтика дитинства була насильно перервана страшною війною, яку не може забути, вона весь час в його уяві. З радістю згадає драматичне післявоєнне життя, ентузіазм молоді, який панував у селі Волиця.

Третій твір – оповідання – «Таємниця очей» заведе читача у село Руське, де відбувся свого шкільного товариша та його родину. Ця зустріч викликала у нього нові почуття, дала йому змогу розповісти історію великої, чистої, але нещасливої любові Миколи і Марії, історію трагічних днів Другої світової війни, окупації краю мадярськими фашистами, антифашистської боротьби, чекання матері на свого сина з війни, який, очевидно, загинув під Микулашем. Ми згодні з автором, що той, «хто не виріс в Карпатах, мабуть, важко порозуміє серце тутешньої людини, над якою віками доля кепсько насміхалась».

Все це зображено з великою любов'ю, майстерністю, динамічно, без лишнього сентименту. Оповідання автор вдало ілюстрував власними віршами, які ще більше підкреслюють його настрої. Переконаний, що читач, який прочитає книжку, одержить чимало інформації не лише про стан душі автора, але й про шматок нашої історії.

Михайло РОМАН.

Україна в роки Другої світової війни

Друга світова війна, яка тривала з 1 вересня 1939 р. по 2 вересня 1945 р., стала найжорстокішим і найкривавішим воєнним конфліктом в історії людства. У неї була втягнута 61 держава, на території яких проживало 80% населення Землі. Воєнні дії велися на території 40 країн. Війна коштувала людству 65 – 67 млн. життів.

Україна опинилася в епіцентрі війни вже у вересні 1939 р. Щонайменше 5,3 млн. чоловік, або один із шести мешканців України загинув у цій бійні. 2,4 млн. українців було вивезено для примусової праці до Німеччини. Ущент чи частково було зруйновано понад 700 великих і малих міст та 28 тис. сіл, унаслідок чого безпритульними залишилося близько 10 млн. чоловік. Загальні втрати економіки України сягнули 40%. Удруге за три роки більше як 10 років Україна тяжко постраждала від жорстоких ексцесів тоталітарних режимів.

23 серпня 1939 р. було підписано радянсько-німецький Договір про ненапад (пакт «Молотова-Ріббентропа»). До договору додавався секретний протокол про розподіл сфер впливу сторін в Європі. Секретний протокол, існування якого радянське керівництво протягом півстоліття заперечувало, давав можливість Сталіну збільшити територію СРСР майже до кордонів Російської імперії 1913 р. Німеччина давала згоду на приєднання до Радянського Союзу Фінляндії, Естонії, Латвії, Західної Білорусі, Західної Волині та Східної Галичини.

У свою чергу, Німеччина отримала повну свободу дій у Європі і забезпечила собі поставки з Радянського Союзу воєнно-стратегічних матеріалів і продовольства.

Пакт «Молотова-Ріббентропа» перетворив СРСР на фактичного союзника фашистської Німеччини і розв'язав руки Гітлеру в його агресії у Європі. 1 вересня 1939 р. нацистські війська напали на Польщу. Зв'язані з нею договірними зобов'язаннями, Англія і Франція оголосили війну Німеччині. Це стало початком Другої світової війни.

22 червня 1941 р. нацистська Німеччина вторглася в Радянський Союз. Важливе місце в планах гітлерівського командування відводилося загарбанню України. Перші місяці війни були невдалими для Червоної армії. Незважаючи на героїзм солдатів та офіцерів, 22 липня 1942 р. територія України була повністю окупована фашистськими військами.

Відповіддю народу на жорстокий окупаційний режим став масовий рух Опору. Реальною збройною силою у ворожому тилу були партизанські з'єднання О. Федорова, С. Ковпака, О. Сабурова.

Учасником руху Опору на території західних областей України була Українська повстанська армія, яка протистояла одночасно німецькому та радянському тоталітарним режимам.

У 1943-1944 рр. українські землі стали ареною запеклих боїв. За 680 діб наступальних операцій чотирьох українських фронтів вся територія УРСР та Закарпатська Україна були визволені від фашистської окупації. У боях за Україну 3940 бійців Радянської армії отримали звання Героя Радянського Союзу, серед них 668 українців.

Міжнародним визнанням внеску України у звільнення Європи від фашизму була її участь у заснуванні Організації Об'єднаних Націй.

Загадковий Духнович

Факти з життя будителя

30 березня 2015 року минуло 150 років від дня смерті Олександра Духновича (24.4.1803 – 30.3.1865). Публікуємо з певними поповненнями і уточненнями найосновніші відомості про будите-

ля за книгою письменника і публіциста Олександра Гавроша «Загадковий Духнович» (Ужгород, 2013).

Редакція.

Народився Олександр Духнович 24 квітня 1803 року в руському (українському) селі Тополя в сім'ї сільського священика Василя Духновича. Це було вкрай злиденне, невелике гірське поселення (нині Снинського округу в Словаччині, біля кордону з Україною). Наприкінці XVIII століття село мало 430 душ і давало дуже скромний прибуток священикові. У цьому селі виросло кілька поколінь Духновичів. У записках за 1788 рік згадується дід будителя – Петро Духнович. На основі архівних даних встановлено, що його предок по батьківській лінії за походженням українець-волиняк поселився на Пряшівщині на початку XVIII століття.

Дитинство Олександра промайнувало у недалекому селі Стащині (удвічі більшому), куди батька направили парохом після народження сина. Довгий час дитина жила у Тополі сама із сільською годувальницею «бабою Гарайдиною». Від няньки хлопець набирився знання народної мови, пісень, фольклору.

Духновичі були національно свідомою родиною. У родині зберігався переказ, що вони походять із князів Черкаських – капітана невдалого стрілецького бунту проти Петра I, який утік із Москви до Карпат. Нинішні дослідники піддають сумніву таку версію. Але згадана родинна легенда будила національне почуття самого Духновича. Дід Іван Герберій (за матір'ю) наставляв свого онука: «Сину мій, пам'ятай на твій рід, люби його... Завжди дивись на Схід і на Північ, звідти нам і порятунку».

Будительство не було випадковим у долі Духновича. Ще перший його предок у Тополі дивував усіх своєю вченістю. Мати – Марія Герберій походила з освіченої родини. Через зубожіння селян сільські школи на той час були рідкістю. Малий Олександр вчився у парафіяльних школах у дячка Дмитра Герберія в Старині та діда Івана Герберія в Клокочові, що свідчить про освіченість родини, їхню духовну працю з парафіянами.

Перші національні приниження Олександр зазнав у 9-річному віці, коли вступив до міської школи в Ужгороді, де навчання велося латиною та угорською мовами. Руською (радше варіантом церковнослов'янської) викладали тут тільки катехизм. Знущання були нестерпні. Глузуванню з хлопця, який не знав угорської, не було кінця. Як пише сам Духнович: «Під важким жезлом вчителя, якого я вважав за найлютішого тирана, почувався, як пташка в клітці». Не дивно, що він із відразом згадавав роки навчання і на все життя зненавидів жорстокість.

У 13 років Олександр пережив трагедію – помер батько. Шестичленна осиротіла родина стала гостро відчувати нестатки. На той час Духнович уже вчився у класичній гімназії і мріяв про університет. Але про свої сподівання «присвятити себе студіям землемірства» довелося забути: родина не мала необхідних коштів на утримання студента.

Єдиною можливістю подальшого навчання стала духовна семінарія. Таким чином життя саме розпорядилося подальшою долею Духновича. Він, як і всі його родичі-чоловіки, став священиком. Хоча до кінця своїх днів відчував, що це не його покликання.

З 1816 по 1821 рік Духнович навчається в Ужгородській гімназії. У цей час під тиском се-

редовища та угорського виховання ним опановує бажання уподібнитися решті. Провідною ідеєю тогочасного ужгородського панства був вислів: «Поza Угорщиною нема життя». Ще одне відоме прислів'я того часу: «Хто не маляр, той – не людина». Як пише сам Духнович, угорський патріотизм «насилно вбили в мої почуття вчителі». Дійшло до того, що він сам став ганити слов'янство, за що картав себе у пізніші роки.

Перші вірші Духнович написав у старших класах гімназії... угорською мовою. Про це пізніше напише: «Вкралася в чисте серце порожня любов. Знищуючи ніжні почуття, вона заволоділа думками, полонила розум».

У 1821 році, одержавши стипендію від пряшівського єпископа Г. Тарковича і ставши таким чином кандидатом у богослови, Духнович поїхав у Кошиці на дворічні філософські студії. Це місто стало найбільшим із тих, в яких йому довелося пожити. Чеський дослідник В. Гостічка твердить, що трагедія Духновича полягала в тому, що він так і не зміг вирватися з відсталого провінційного середовища, в якому провів своє життя.

Два роки в Кошицях, яке славилися традиціями вільнодумства, наклали свій відбиток на Духновича. Як він сам зазначав, тут він був прив'язаний до «світу» і мав протилежні переконання тим, котрі прищеплювала церква. Майбутній священик цікавиться історією, природознавством, сільським господарством. А на обкладинці свого конспекту малює портрет угорського якобінця І. Мартиновича, страченого в 1795 році. На другому курсі він уже стає учасником літературного гуртка.

У 1823-1827 роках навчається у богословській семінарії в Ужгороді, навчання в якій велося латиною. Лише пастирські науки та педагогіка викладалися по-руськи. Окрім угорських любовних поезій, починає писати вірші по-латинськи. Саме тут Духнович уперше зацікавлюється слов'янством.

В останні роки навчання в семінарії Духнович як один із двох найкращих учнів мав обов'язки катехита: у початковій школі в Ужгороді та в гімназії навчав руських учнів катехизму та рідної мови. Цікаво, що одним із його учнів був Іван Раковський, згодом відомий закарпатський діяч, редактор «Церковної газети».

У ці роки Духнович знайомиться з Михайлом Лучкаєм, який був ужгородським парафіяльним священиком і безпосереднім керівником катехитів у початковій школі. Лучкай уже тоді захоплювався фольклором і цілком можливо, що від нього ця пристрасть до вивчення усної народної творчості перейшла й Духновичеві. Прикметно, що останній ніде не згадавав у своїх записках про Лучкає.

У 1827 році, маючи 24 роки, з яких 15 років провів у науках, Олександр Духнович висвятився на священника-целібатника. Згодом своє рішення не вступати до шлюбу він пояснював бажанням слави, ширшого поля діяльності та фінансовою неспроможністю. Не оженився, бо був напівсиротою, напівголий і напівбосий, а мати з меншими дітьми чекала від нього допомоги.

Оскільки у Кошицях вчився на стипендію єпископа Г. Тарковича, то після висвячення прибув до останнього в Пряшів, де почав виконувати обов'язки архіваріуса єпархіального управління. Однак між владикою і його підлеглим відносини не склалися, хоча обидва були залюблені до книжок і наук. Відомий книжник, ба навіть літератор, єпископ Таркович мав черству і замкнуту натуру. І, мабуть, через це не злюбив життєрадісного Духновича, за що завдав тому чимало принижень і душевних мук. Життя молодого священника в Пряшеві стало справжнім пеклом. Як пише сам Духнович, за свою владу і сумлінну працю він не одержував ні зарплати, ні харчів, ні житла.

«Це були два абсолютно протилежні характери, – вказують дослідники. – Таркович – суворий аскет, який більше кохався у книжках, як у людях». Розповідають, що працюючи десять років у Будині цензором, він жодного разу не побував у Пешті, який знаходився по інший бік Дунаю. І нічим не переймався, окрім своєї квартири, бібліотеки і найближчої церкви, проводячи дні і ночі в читанні та писанні. Натомість Духнович любив життя, прагнув розворушити спокій єпархії. Таркович гостро критикував свого архіваріуса за непослух. Ці три роки були для майбутнього будителя каторгою.

Перший твір рідною мовою Духнович написав у жовтні 1829 року. Присвячувався він російському цареві і називався «Тріумф Ніколая Павловича (самодержця)». Цікаво, що попередником Духновича у поезії був той самий єпископ Таркович, великий прихильник російських класицистів.

(Далі буде)

Олександр ГАВРОШ
«Загадковий Духнович».
(Ужгород, 2013, 96 стор.)

ДО УВАГИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Про декларування громадянами України, які здійснюють трудову діяльність у Словаччині, доходів, одержаних у 2014 році

Державна фіскальна служба України закликає громадян України, які тимчасово працюють за кордоном, добровільно задекларувати доходи шляхом подання декларації поштою або в електронному вигляді до державної податкової інспекції за місцем їх проживання на території України.

Термін подання декларації про майновий стан і доходи, одержані громадянами у 2014 році, – до 1 травня 2015 року.

Подання декларації про доходи, що передбачено Статтею 67 Конституції України, – це не лише конституційний обов'язок кожного громадянина України, а й можливість добровільно сплати податків, від рівня якої залежить стан бюджетів, соціально-економічний розвиток регіонів та добробут громадян України.

Декларування доходів, отриманих фізичними особами у 2014 році, пов'язано з виконанням платниками податків положень Податкового кодексу України (далі – Кодекс) та інших законів України.

Обов'язок подання декларації громадянами – платниками податку на доходи фізичних осіб виникає у разі отримання ними протягом звітного року різних видів оподатковуваних доходів, зокрема:

при нарахуванні чи виплаті доходів податок не утримувався (п.п. 168.1.3 п. 168.1 ст. 168 Кодексу);

доходи, одержані від особи, яка не є податковим агентом, та іноземні доходи (п.п. 168.2.1 п. 168.2 ст. 168 Кодексу).

Разом з тим, підпунктом 14.1.55 пункту 14.1 статті 14 Кодексу визначено: **дохід, отриманий з джерел за межами України**, – це будь-який дохід, отриманий резидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності за межами митної території України, включаючи проценти, дивіденди, рояліті та будь-які інші види пасивних доходів, спадщину, подарунки, виграти, призи, доходи від виконання робіт

(надання послуг) за цивільно-правовими та трудовими договорами, від надання резидентам в оренду (користування) майна, розташованого за межами України, включаючи рухомий склад транспорту, приписаного до розташованих за межами України портів, доходи від продажу майна, розташованого за межами України, дохід від відчуження інвестиційних активів, у тому числі корпоративних прав, цінних паперів тощо; інші доходи від будь-яких видів діяльності за межами митної території України або території, не підконтрольної митним органам.

Слід звернути увагу на те, що Верховною Радою України прийнято Закон України від 28 грудня 2014 року № 71 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» (далі – Закон), який набрав чинності з 1 січня 2015 року.

Законом внесено зміни, зокрема, щодо порядку оподаткування податком на доходи фізичних осіб пасивних доходів, вигравів (призів), пенсій, додаткового блага, а також підвищено рівень прогресивної шкали оподаткування.

Зауважимо, що ці зміни застосовуються до доходів фізичних осіб, нарахованих (виплачених, наданих) після 1 січня 2015 року.

Тобто, фізичні особи до 1 травня 2015 року подають податкову декларацію щодо доходів, отриманих у 2014 році, та застосовують ставки податку на доходи фізичних осіб, які діяли на останній день звітного податкового періоду, тобто на 31 грудня 2014 року.

Податкова декларація щодо доходів, отриманих за 2014 рік, подається за формою, затвердженою наказом Міністерства доходів і зборів від 11.12.2013 №793.

За матеріалами Посольства України в СР.

вописець Володимир Боровиковський (190). Народився 4.8.1757 р.

19.4.1885 р. – помер видатний український історик і письменник Микола Костомаров (130). Народився 16.5.1817 р.

20.4.1945 р. – загинув під час евакуації концтабору Равенсбрук учитель Степан Густак (70). Народився 19.10.1919 р. у Вишніх Чабинах Меджилабірського округу.

20.4.1930 р. – народився в Петрованах Пряшівського округу соліст ПУНА Йосиф Пригода (85). Помер 29.6.1987 р.

21.4.1910 р. – помер визначний український актор, режисер і драматург Марко Кропивницький (105). Народився 22.5.1840 р.

22.4.1915 р. – народився в Бехерові Бардіївського округу історик, педагог Василь Гривна (100). Помер 19.1.1987 р.

23.4.1920 р. – народився український письменник Григорій Тютюнник (95). Помер 29.8.1961 р.

26.4.1890 р. – народився український вчений, поет, перекладач Микола Зеров (125). Помер 13.10.1941 р.

26.4.1910 р. – помер норвезький письменник Бйорнстерне Бйорнсон, який виступав проти законів Аппоні в Угорщині на ліквідацію українських шкіл (105). Народився 8.12.1832 р.

29.4.1935 р. – народився в Андрійовій Бардіївського округу педагог, громадський діяч Йосиф Танчин (80).

30.4.1910 р. – народився прозаїк і поет Марко Бараболя (105). Помер 27.11.1945 р.

30.4.1930 р. – народився у Бзянах Стрпківського округу лікар, автор книжок «Броди через Ондаву» та «Неприборкана стихія» Юрій Варга (85). Помер 26.7.2009 р. в Кошицях

1890 р. – помер незрячий виконавець українських народних дум Остап Вересай (125). Народився в 1803 р.

На світанку історії Постаті Київської Русі (19)

Вишата

Вишата Остромирич (м., р. н. і р. см. невід.) – київський воєвода, нащадок воєводи князя Володимира Святославича – Добрині, представник старовинного боярського роду, син новгородського посадника Остромира.

Уславився у 1019 р. у битві з печенігами на річці Альта. У 1021 р. очолив похід проти Брячислава Ізяславича, князя полоцького, який закінчився для його війська поразкою. У 1038 р. пішов проти ятвягів, а у 1040 р. – про-

ти литовців. У 1043 р. брав участь у поході на Константинополь. У «Повісті временних літ» зазначено: «У рік 6551 (1043) послав Ярослав Володимира, сина свого, на Греків, і дав йому воїв многих, а воєводство поручив Вишати, отцю Яневому. І рушив Володимир на Цесароград у човнах, і прийшли вони на Дунай, і од Дунаю пішли до Цесарограда». Похід виявився невдалим, а за літописом Вишату і майже всіх полонених було осліплено. У 1046 р. він повернувся на Русь. У 1064 р. разом

із сином Володимира Ярославича Ростиславом Володимировичем утік до Тмуторокані. Вишата вважається основним інформатором літописця Никона під час створення Початкового літописного зводу.

одержав в уділ Поросся, володів ним до 1157 р.

У 1161 р. висланий братом Андрієм Боголюбським у Візантію, вступив на службу до імператора Візантії Мануїла I Комніна (1143–1180), де одержав від нього чотири міста на нижньому Дунаї.

«Українці в світі».

трішніх справ СР ясно відповіло, що нема жодних підстав для такого кроку.

Нова спроба впливає, мабуть, з того, що наперекір значній кількості різних організацій з прикметником «русинська», явних результатів їхньої роботи не видно. Як приклад може послужити їх шкільництво, де більше слів, ніж учнів.

Тому вони зосереджуються на антиукраїнстві та на «відкриванні ворогів», що є старою тактикою багатьох неуспішних, між ними і комуністів, яких так критикує у своєму коментарі до листа згадуваний коментатор». («Нове життя», № 3/2015).

Газета «Наше слово», №12, 22.3.2015. (Варшава).
<http://www.nasze-slowo.pl/монополізувати-самоназву/>

Гумор

Зима. Сидить дідок на кризі, рибу ловить, курить. Біля нього собака плентається. Тут раптово з води вилазить голова корови і каже:

– Чувак, дай закурити.
Мужик в шоці, корова:
– Ну дай закурити, чого жмешся?

Мужик швиденько з переполоху припав, дав. Корова закурила і – під воду.

Старий весь зелений обертається до пса, а пес:
– А що я? Я теж офігів...

У тролейбусі жінка похилого віку намагається поступитися місцем дуже худому парубкові:

– Сідай, біденький, ти що ж худий то такий? Хворієш чи що?
– Ні, дякую. Студент я.
– Ну давай хоч плащ твій примаю!

– Це не плащ, це мій друг Коля!

Гроші псують людей... Так що у нас, в основному, народ хороший...

Допомагайте тим, хто в біді, і вони будуть пам'ятати про вас, коли знову будуть в біді.

Календар

1.4.1960 р. – виник Відділ української літератури Словацького педагогічного видавництва (55). Припинив існування в 1999 р.

4.4.1890 р. – помер педагог, історик, один із засновників Товариства ім. І. Хрестителя Михайло Вальковський (125). Народився 24.6.1837 р. у Нехвалі-Полянці Снинського округу.

5.4.1935 р. – народився в Нягові Меджилабірського округу учитель, громадський діяч, колишній перший секретар ЦК КСУТ Іван Панчура (80).

7.4.1340 р. – помер князь Галицько-Волинської держави Юрій II (675).

8.4.1950 р. – народилася в Хмельовій Бардіївського округу фольклорист, письменниця Надія Вархол, автор книжок «Ходить орач по полі», «Погорда», «Інтер'єр несусвітності», «Муха» (65).

12.4.1800 р. – помер педагог, мовознавець, церковний діяч Арсеній Коцак (215). Народився 14.3.1737 р. в Буківці Стрпківського округу.

13.4.1925 р. – народився в Розтоках Свидницького округу правник Йосиф Марусин (90). Помер 17.10.1997 р.

14.4.1930 р. – покінчив життя самогубством російський поет Володимир Маяковський (85). Народився 19.7.1893 р.

16.4.1710 р. – Пилипа Орлика обрано гетьманом України (305).

17.4.1925 р. – народився у Збудській Білій Меджилабірського округу педагог, громадський діяч Іван Кимак, канд. наук (90). Помер 21.1.1982 р. в Москві.

17.4.1930 р. – народився в Красному Броді Меджилабірського округу проєктант Йосиф Крайняк (85).

18.4.1825 р. – помер український жи-

NOVE ŽYTĽA

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 65. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Ročné predplatné 10,40 € Štvrťročné predplatné 2,60 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@sposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s. Stredisko predplatného tlače. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlaca@sposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, Fax: 00421 2 63 839 485, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sada NITECH s.r.o., Prešov, tel./fax 051/7725 061. Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra nár. menšín 2015.

NOVE ŽYTĽA

NOVE ŽITĽA

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 65. Головний редактор Міроslав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.

Видає Союз русинів-українців СР.

Рік видання 65. Головний редактор Міроslав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.